

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИСТА ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Василевська Л. С.

У статті проаналізовано можливості проектної діяльності методиста в удосконаленні професійної майстерності вихователів ДНЗ та представлений досвід використання цільових проектів.

Ключові слова: проектна діяльність, метод проектів, цільові проекти, технологія психолого-педагогічного проектування, методична робота.

В статье проанализированы возможности проектной деятельности методиста в совершенствовании профессионального мастерства воспитателей ДОУ, представленный практический опыт использования целевых проектов.

Ключевые слова: проектная деятельность, метод проектов, целевые проекты, технология психолого-педагогического проектирования, методическая работа.

The author analyzes possibilities of project activity of a teaching methods specialist for professional development of educators in preschool educational institutions and describes the experience of using goal-specific projects.

Key words: project activity, project method, goal-specific projects, technology of psycho-pedagogical projecting, methodological work.

Актуальність. Провідним механізмом управління розвитком дошкільної освіти в сучасній ситуації є технологія педагогічного проектування як особливий і своєрідний вид творчої науково-дослідної діяльності. На сучасному етапі необхідне створення умов, що забезпечують сприйнятливості керівників ДНЗ і очолюваних ними колективів до нових конструктивних ідей, набування смаку дослідницької роботи, розвиток умінь організувати колективну інноваційну діяльність, яка сприяє не тільки підвищенню результативності освітнього процесу в ДНЗ, але й стимулює особистісне і професійне зростання його суб'єктів.

Нині головними завданнями оптимізації методичної роботи є: уникнення формалізму, подолання категоричності й регламентації, поверхового "ознайомлення" з теоретичними розробками, нав'язування "новомодних" її форм, а натомість – спрямування цієї ланки педагогічної системи на активізацію й розвиток творчих здібностей, самореалізацію в професійній діяльності як окремого педагога, так і всього педагогічного колективу [2, с. 18]. Підтвердженням важливості цих кроків є відомий вислів про те, що творчу особистість може навчити й виховати тільки креативний педагог, адже, за висловом Ш. Амонашвілі, "...сучасне дитинство не сприймає стандартного вчителя, учителя, який стандартизує своїх учнів". Практика доводить, що майже всі етапи розвитку освіти супроводжуються протиріччями: між соціальними вимогами до підготовки кадрів та фактичним рівнем їх кваліфікації, готовністю до творчої діяльності; між зовнішніми і внутрішніми цілями педагогів-виконавців, що значною мірою можна компенсувати через упровадження проектних технологій у методичній роботі з кадрами.

У наукових джерелах ми знаходимо визначення понять "проект" і "метод проектів". Поняття "проект" походить від лат. *progektus* – "кидання вперед". Таке визначення дає Великий тлумачний словник сучасної української мови, а в тлумачному словнику української мови зазначено, що проект – це задуманий план дій. Проект – це комплекс пошукових, дослідницьких, графічних та інших видів робіт, виконаних з метою практичного або теоретичного розв'язання значущої проблеми; сукупність певних дій, документів, попередніх текстів; задум для створення реального об'єкта, предмета, створення різного роду теоретичних продуктів [6].

Метод проектів – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологію), яка повинна завершитися цілком реальним практичним результатом; це сукупність прийомів, дій у їх певній послідовності для досягнення поставленого завдання – вирішення проблеми й оформлення у вигляді певного кінцевого продукту [6].

Метод проектів – один із перспективних методів у сучасній освіті. Беручи за основу особистісно орієнтований підхід до навчання і виховання, він розвиває пізнавальний інтерес до різних галузей знань, формує навички співробітництва. Він є синтезуванням теоретичних знань та умов (можливостей, засобів, шляхів) їх практичного застосування для розв'язання конкретних педагогічних задач. В основі методу проектів, як зазначено у Вікіпедії (вільній енциклопедії), лежить розвиток пізнавальних навичок, уміння самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення.

Метод проектів не новий. Ще у 20-х рр. минулого століття у США він з'явився в педагогічних поглядах американського вченого Джона Дьюї (1859–1952). Першим запровадив поняття "метод проектів", науково описав його та спробував класифікувати американський філософ і педагог Вільям Кільпатрик (1871–1965), який розробив оригінальну систему організації навчального процесу у школі, теоретичні засади та практичні поради щодо його проектування. Під проектом у той час мався на увазі цільовий акт діяльності, в основі якого лежить інтерес дитини.

У радянській педагогічній літературі термін "метод проектів" з'явився у 1923 р. у працях Н. Крупської, яка вказала на такі переваги методу проектів: розвиває ініціативу, привчає до планової роботи, формує вміння розраховувати свої сили в процесі навчальних занять, а також до самостійної роботи. Уперше даний метод був опрацьований у радянських школах С. Т. Шацьким. Учителі, які брали участь в експерименті, констатували ентузіазм, зацікавленість дітей, зв'язок із реальним життям, наукову допитливість, самоконтроль.

Відомий український педагог Григорій Ващенко, досліджуючи метод проектів, зазначав, що він є одним з активних методів навчання, однак у радянському експерименті були допущені суттєві недоліки, через що постановою ЦК ВКП(б) 1931 р. метод проектів було засуджено і заборонено. Г. Ващенко вважає, що "завдання проекту не тільки в тому, щоб виконати якусь корисну роботу, а й у тому, щоб на цій роботі поширити свій світогляд, набути теоретичних знань, що дають потім змогу ліпше розуміти життя і по-науковому творити його" [1, с. 331–362].

Народившись з ідеї вільного виховання, у наш час проектування стає інтегрованим компонентом цілком розробленої і структурованої системи освіти. Теоретичне обґрунтування проектної технології пропонують відомі науковці В. Зверєва, А. Моїсєєв, М. Поташник, В. Лазарєв та ін. Теоретична основа запровадження методу проектів у Росії розроблена у працях Є. С. Полат.

Аналіз структури різних типів проектів за методом або видом діяльності, яка домінує в проекті, визначеної О. Пехотою [5, с. 153], дає підставу зробити висновок, що всі вони можуть ефективно використовуватися у методичній роботі з кадрами: інформаційні, дослідницькі, творчі, ігрові, практично орієнтовані проекти.

В основі методу проектів, як зазначає М. Романовська, лежить креативність, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі й самому конструювати свої знання [7]. Саме це допомагає методисту реалізувати важливі завдання розвитку творчої ініціативи педагогів через реалізацію проекту "Креативна освіта для розвитку творчої особистості".

Нині завдяки поширенню світового педагогічного досвіду метод проектів відроджується та розвивається в українській педагогіці, доповнюються його теоретичні й концептуальні положення. Проблемі використання технології проектування у методичній роботі з кадрами та дошкільниками приділяється увага у сучасних наукових дослідженнях К. Крутій, Л. Калуської, Т. Піроженко.

Зокрема, Л. Калуська, завідувач кафедри методики навчання Івано-Франківського ОІППО, доцент, кандидат педагогічних наук, зазначає, що "сутність проектної технології полягає в стимулюванні педагога до актуальних проблем сьогодення, у раціональному поєднанні теоретичних знань учасників проекту з практичним застосуванням їх з метою розв'язання конкретних завдань" [3, с. 162]. Використання методу проектів у роботі з кадрами, на її думку, дає можливість виявити творчий потенціал педагога, залучити його до дослідницько-пошукової діяльності, сприяє розвитку вміння аналізувати ситуацію, робити висновки й узагальнення, підвищує методичну культуру, розвиває творчість. Приклади інноваційних методичних проектів у дошкільному закладі знаходимо у наукових працях К. Крутій та Л. Калуської.

Т. Піроженко, професор, науковий співробітник лабораторії психології дошкільника Інституту психології ім. Г. Костюка, автор технології психолого-педагогічного проектування у роботі з дошкільниками, акцентує увагу на тому, що "Педагог – це людина, яка тримає в руках завтрашній день, майбутнє країни" [4, с. 33] та надає практичні поради педагогам щодо використання даної технології як засобу практичної реалізації завдань гуманізації та демократизації освітньо-виховного процесу.

Необхідність узагальнення досліджень проблеми педагогічного проектування, вивчення можливостей означеної технології у методичній роботі з педагогічним колективом дошкільного навчального закладу зумовили написання статті та розв'язання відповідних дослідницьких завдань:

- на основі аналізу технології проектування спрогнозувати можливості проектної діяльності методиста закладу дошкільної освіти;
- представити практичний досвід використання цільових проектів для реалізації завдань розвитку дошкільного закладу, організації роботи за пріоритетним напрямком діяльності.

Виклад основного матеріалу. Метод проектів у методичній роботі – це організація такого навчання, коли педагоги здобувають знання і навички у процесі планування й виконання практичних завдань-проектів (задумів), які поступово ускладнюються.

Практика підтверджує доцільність і необхідність проектування в дошкільному навчальному закладі:

- перспектив розвитку закладу, пріоритетних напрямків його діяльності;
- оновлення й осучаснення педагогічного процесу через запровадження сучасних освітніх технологій;
- педагогічних ситуацій (стан системи діяльності, стосунків).

Проектне навчання істотно трансформує роль методиста в керівництві діяльністю педагогічного колективу. Змінюються його функції: він стає консультантом, радником, координатором, який переконує у своїй правоті силою досвіду, мудрості, аргумента, а не наказу. Підготовка та захист проектів є формою діяльності, яка ідеально відповідає потребам "близької" та "далекої" перспективи (за А. Макаренком). Це практичний шлях здобуття досвіду, активного включення та реалізації життєвих планів особистості.

Навчання педагогів техніці педагогічного проектування є однією з істотних умов розвитку освітнього простору, а створення педагогами локальних педагогічних проектів – одним із показників продуктивності процесу дошкільної освіти.

Відмінною рисою педагогічного проектування є його спрямованість на створення і зміну організованих процесів розвитку, виховання і навчання. Воно дозволяє обґрунтовувати прогноз, розробку і реалізацію тих змін у конкретному педагогічному середовищі, які сприяють його вдосконаленню. Процес створення проектів розвиває проєктувальні навички його учасників, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати набуті знання на практиці, формує вміння самостійно конструювати власну діяльність. У зв'язку з цим кожний вихователь, залучений до процесу інноваційної діяльності, повинен уміти розробляти проєкт своєї дослідницької роботи. Отже, інноваційний процес нерозривно пов'язаний з педагогічним проектуванням.

Умови успішного здійснення проєктної діяльності методиста. У науковій літературі та педагогічній практиці проєкт розглядають як шість "П": проблема, проєктування, планування, пошук інформації, продукт, презентація, портфоліо [3, с. 161]. Ми вважаємо, а практичний досвід доводить, що використання проєктних технологій у роботі з педагогічними кадрами вимагає як від методиста (завідувача), так і від кожного педагога – учасника проєкту, володіння трьома П: Переконавання. Перспектива. Професіоналізм. А до процесу проєктування додається ще два – Пошук і Перемога!

Переконавання – це шлях до творчого поступу колективу. Віра у здійснення мрії допомагає реалізувати її. Так само як віра в успіх кожного педагога, кожного малюка допомагає творити диво на освітянській ниві. Переконати в тому, що ідея, яку ви втілюєте в життя, найважливіша – це покликання і талант методичної служби. Методист повинен мати чітке переконання: "Я можу" і вміти вселити колегам: "Повір у свої сили... Ти зможеш!" Нелегко, але необхідно вірити самому і переконати кожного педагога в тому, що ми творимо не заради слави, не заради чергової модної течії, а задля щастя дитини – єдиного дійсного щастя на землі. А тому потрібно переконати педагогів у тому, що вони створюють кожен проєкт задля формування життєвої компетентності, поглиблення знань і вдосконалення умінь педагога і дитини; задля відчуття радості від самовдосконалення, самоствердження; задля перемоги: інтелекту над незнанням; творчості над бездіяльністю; добра над злом; шансу над зневірою; компетентності над проблемами.

Методист повинен уміти бачити перспективу, адже "Виховати людину – значить виховати у неї перспективні шляхи, якими піде її завтрашня радість" (А. Макаренко). Чим ясніше уявляє собі методист перспективу розвитку закладу, тим очевидніший успіх роботи. Дитячий садок своєї мрії треба створити у своїй уяві, виплекати його ніжні паростки теплом серця, посадити їх на благодатній ниві колективної думки, зосити із джерела мудрості і творчості – і мрія обов'язково стане реальністю.

Професіоналізм методиста в даному випадку реалізується в 2-х напрямках:

– підібрати педагогів-професіоналів для роботи у творчій групі, сприяти росту їх професійної майстерності з даної проблеми;

– спрямувати зусилля творчої групи на створення умов та надання допомоги колегам.

Ефективна організація методичної роботи з кадрами в дошкільному навчальному закладі забезпечується у процесі одночасної реалізації 3–4 проєктів з актуальних проблем, як наприклад:

– наступності і перспективності у роботі дошкільного закладу і школи – проєкт "Контакт";

– співпраці дитячого садка та сім'ї щодо розвитку творчих здібностей дітей – проєкт "Обдарована дитина";

– збереження та зміцнення здоров'я дітей – проєкт "Здоровий малюк" та ін.

Практика підтверджує, що цільові проєкти є важливим і дієвим засобом реалізації програми розвитку дошкільного навчального закладу, яка стала нагальною потребою в умовах модернізації дошкільної освіти. Для її успішної реалізації необхідно володіти технологією проєктування. В основу програми розвитку закладу освіти можуть бути покладені окремі цільові проєкти, що є синтезом теоретичного обґрунтування та конкретного плану дій для переведення закладу на вищий рівень розвитку.

Прикладами цільових проєктів є:

"Екотворчість: дитсадок – родина – дитина". Основна проблема, яку розв'язує проєкт, пов'язана із розвитком екологічної культури, формуванням морально-екологічної позиції особистості, включенням дітей та батьків в екологічно орієнтовану діяльність.

Проєкт "Феномен. Краса" як засіб реалізації завдань розвитку дитини. Мета: створення цілісної системи художньо-естетичного виховання; духовно-естетичне і моральне виховання засобами мистецтва; виховання любові до мистецтва та вдосконалення художнього смаку дітей; формування духовно збагаченої, культурної людини.

Проєкт "Світ малого українця". Мета: реалізація завдань національного виховання на засадах ідей С. Русової.

Проєкт "Краса – гармонія – здоров'я". Мета: створення дитячого садка культури здоров'я.

Проєкт "Усі види діяльності – через театр". Мета: оновлення освітньо-виховного процесу засобами театральної педагогіки.

Проєкт "Олюднена педагогіка". Мета: гуманізація освітньо-виховного процесу, формування загальнолюдських цінностей.

У ході роботи над останнім успішно реалізуються завдання:

- сприяння усвідомленню якнайширшим колом педагогів необхідності сприйняття дитини як найвищої цінності суспільства;

- сприяння розвитку та впровадженню в науку і практику педагогічної діяльності ідей, принципів та розробок гуманної педагогіки як філософської основи сучасної системи освіти;
- утвердження сенсу духовності в змісті освіти;
- практичної реалізації й широкої пропаганди творчої спадщини класиків світової педагогіки Я. А. Коменського, Й. Г. Песталоцці, К. Ушинського, Я. Корчака, В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі;
- підвищення культурного рівня педагогів, батьків, дітей, розширення їх свідомості відносно пріоритету загальнолюдських цінностей культури та духовності в житті особистості й суспільства;
- створення в закладах простору любові й атмосфери взаємоповаги.

Цьому сприяло проведення семінарів-практикумів, тренінгів, уроків духовності, організація майстер-класів вихователів, які впроваджують принципи гуманної педагогіки.

Досвід роботи підтверджує, що триєдність науки, мистецтва і любові у вдосконаленні фахової майстерності молодих працівників дитячих садків, а також студентів-практикантів, які проходять педагогічну практику на базі ДНЗ, успішно реалізується через проекти:

- "Закоханість" – у кожного малюка, у дитячий садок, у кожную цікаву технологію... Завдання навчити педагога бачити душу в очах дитини, зрозуміти загадку людського "Я" реалізується через систему психолого-педагогічних тренінгів.

- "Гармонія". Ми навчаємо педагога, як створити один мотив для двох сердець – для педагога і дитини, як у спілкуванні з батьками перейти від "Я" до "Ми", як реалізувати "Програму культури миру і злагоди" через упровадження педагогіки миру, толерантності, добротворення. На це спрямована робота клубу "Зернятко творчості", школи педагогічної майстерності.

- "Успіх". Він прийде неодмінно. У це треба свято вірити! Ця робота з кадрами реалізується у двох напрямках:

- "Прийняти легко, а ось прославляти кожного – це ціла наука твоєї душі! Вчися цього!" Кого більше стосуються ці слова: завідувача, методиста, вихователя, батьків? Мабуть, однаковою мірою. А тому і вчитися треба разом.

- "У будь-якої людини можуть розкритися сотні неочікуваних талантів і здібностей, якщо їй дати для цього можливість". Святкування досягнень кожного педагога, як і кожного малюка – то одна з найважливіших складових педагогічного успіху. А сприяють цьому "Вернісажі творчості", "Золотий трон автора", "Театр одного актора", "Візитки творчості" тощо.

- "Краса". Феномен "Краса – радість – творчість – натхнення", що реалізується у ході роботи над проектом, розкриває красу творчої праці і красу кожної дитини, красу знань і знання про красу, мистецтво спілкування. "Красі вклонімося людини, що творить диво на землі" – це про педагога дошкільного закладу, про велич його професії, до якої можна доторкнутися серцем на засіданнях майстер – класу вихователів-методистів.

Вивчення передового педагогічного досвіду в нашій країні та за кордоном, вимоги сучасного суспільства до освіти довели значущість і можливість реалізації шляхів розвитку дитини через упровадження в навчально-виховний процес проектної технології. Увага до методу проектів пояснюється тим, що проектну діяльність можна розглядати як засіб реалізації особистісно зорієнтованих підходів до освіти. Серед технологій, які спрямовані на творчий розвиток кожної дитини, важливе місце посідає технологія психолого-педагогічного проектування (автор Т. Піроженко, доктор психологічних наук, професор Інституту психології ім. Г. Костюка АПН України), ефективна, на нашу думку, технологія особистісного розвитку. Але практика підтверджує, що головними причинами неприйняття інновацій у дошкільній освіті є фактор СНС – страх, нерішучість, сумнів, а також невміння вихователя самостійно розібратися в наукових відкриттях, відсутність системи методичного супроводу. Тож масове захоплення новим зазвичай починає поволі гаснути, не встигнувши розгорітися творчим полум'ям. Це вимагає вдосконалення методичної роботи з кадрами, спрямування її на розвиток педагогічної творчості. І саме творчі групи є важливим місточком між наукою й практикою, які здатні створити благодатний ґрунт для того, щоб проросли зерна педагогічної інновації.

Аналіз практичної діяльності методистів дошкільних закладів дає підставу стверджувати, що робота з кадрами щодо впровадження технології психолого-педагогічного проектування може успішно здійснюватися через реалізацію проекту "Радість розвитку", що реалізується у вигляді блоків:

- теоретико-методологічного, що включає роботу з формування поняття про проектування, вивчення історії методу проектів, теоретичних положень та суті технології психолого-педагогічного проектування в освітньо-виховному процесі дошкільного закладу;

- інноваційно-технологічного, що розкриває шляхи особистісного розвитку дитини в процесі впровадження технології психолого-педагогічного проектування через:

- створення умов для проведення дослідницько-пошукової роботи щодо впровадження технології та умов для реалізації технології;

- проведення системи методичних заходів, спрямованих на оволодіння технологією;

- використання ефективних засобів підвищення мовленнєвої активності дошкільників у ході реалізації освітньо-виховних проектів; індивідуалізації виховання дитини на основі впровадження технології;

- використання моніторингових досліджень із метою вивчення ефективності впровадження технології;

– професійно-пропагандистський блок спрямований на підготовку методичних рекомендацій педагогам з впровадження технології;

– прикладний (творчий) блок спрямований на творчу трансформацію в освітньо-виховному процесі теоретичних знань та передового досвіду, формування творчого колективу педагогів-одномумців у впровадженні технології проектів, проведення науково-педагогічного дослідження щодо ефективності впровадження технології психолого-педагогічного проектування у роботі з кадрами та дітьми.

Підвищенню якості та результативності методичної роботи з кадрами в ході роботи над реалізацією проекту сприяли такі форми роботи, як-от:

– ділова гра "На перехресті думок" з проблеми "Технологія "Ситуація створення успіху" і технологія психолого-педагогічного проектування: за і проти";

– методична естафета "Від творчої технології – до творчої дитини";

– трибуна думок "Я і проектування", клуб педагогічних роздумів "Три П і П-3";

– проблемні семінари: "Підвищення рівня методологічної підготовки педагогів щодо впровадження технології психолого-педагогічного проектування у формуванні творчої особистості" та "Оновлення форм і змісту освітньо-виховного процесу в ДНЗ на основі впровадження технології проектування";

– філософський стіл "Проектування – це кидання вперед";

– педагогічні роздуми "Три життєві кредо педагога. Чи володію я ними";

– дискусії "У будь-якої людини можуть розкритися сотні очікуваних талантів і здібностей, якщо їй дати для цього можливість";

– теледебати "Технологія проектування в ДНЗ: плюси й мінуси";

– мікрофон відвертості "Лист до автора технології..." (додається);

– колективне проектування методичного тижня та ін.

Практика стверджує, що найбільш поширені перешкоди творчості, які міцно вкоренилися у свідомості наших педагогів – це бажання мати єдино правильну відповідь, пристосованість, надання переваги можливості йти "битим" шляхом; неспроможність і відсутність бажання поставити явне під сумнів, побачити проблему іншими очима, в тому числі, й очима дітей; страх зробити щось не так. Позбутися невпевненості, переконатися: "Я можу!" допомагають засідання клубу "Повір у себе", психолого-педагогічні тренінги "Золоті краплини мудрості" з використанням інтерактивних форм роботи, в ході яких реалізуються такі поняття, як:

– Пам'ятайте про фактор СНС – страх, нерішучість, сумнів – і активно боріться з ним.

– Не бійтеся ризикувати та визнавати помилки, що допускаються в пошуках нового!

Результатом роботи динамічних творчих груп стало створення "Скарбнички 1001 ідеї". Творчою групою педагогів проведено цікаве дослідження з проблем:

– технологія "Виховання казкою" і технологія психолого-педагогічного проектування: на перехресті думок. Створення освітньо-виховних проектів на основі казки;

– технологія психолого-педагогічного проектування і технологія миру, добротворення. Цьому сприяло активне залучення працівників до участі в реалізації проектів "Гармонія", "Злагода" з метою вдосконалення роботи з морально-ціннісного розвитку особистості; поширення досвіду роботи вихователів щодо впровадження технології психолого-педагогічного проектування в реалізації завдань екологічного виховання у світлі вимог Базового компонента дошкільної освіти та морально-етичного виховання дошкільників на основі інтеграції освітньо-виховного процесу.

Порівняльний аналіз ввідного та заключного діагностування вихователів у ході роботи над проектом "Радість розвитку" з проблеми впровадження технології психолого-педагогічного проектування (автор Т. Піроженко) свідчить про ефективну роботу щодо реалізації методичних проектів:

№ з/п	Критерії оцінювання	Володію достатньо	Можу поділитися досвідом	Потребую методичної допомоги
1	Ввідне діагностування	42 %	5 %	53 %
2	Заключне діагностування	63 %	32 %	5 %

Висновки. У результаті дослідження моделей андрагогічного та педагогічного процесу в дошкільних навчальних закладах можна зробити висновки про значущість проектних технологій для професійного та особистісного розвитку педагогічних працівників. Вони сприяють наближенню освітнього процесу до логіки наукового дослідження; виходу педагогів на креативний рівень у практичній діяльності; збагаченню знань педагогів з питань новітніх освітніх технологій; розвитку у педагогів плануючого, творчого мислення, комунікативних навичок; підвищенню професійної кваліфікації та педагогічної майстерності.

Сьогодні дитячому садку потрібен креативний педагог, який розвиває творчу особистість. Реалізація освітньо-виховних проектів веде до зміни ролі вихователя: він уже перестає бути єдиним джерелом знань для дітей і перетворюється на організатора пізнавальної діяльності дошкільників.

Використання проектної моделі освітнього процесу позитивно впливає на пізнавальний, креативний, соціально-моральний, емоційно-ціннісний розвиток вихованців; допомагає ефективно залучити до педагогічного процесу батьків та інших членів сімей вихованців.

Активна, конструктивна творчість стає постійним супутником дитячої життєдіяльності. Саме на це й орієнтує нас Базова програма розвитку дитини "Я у Світі".

Відродно, що вихователі добре усвідомили: у кожній дитині дремає маленький Архімед! А тому спрямовують зусилля на те, щоб розбудити його мислення й уяву. І щиро вірять у те, що кожна дитина вигукне переможне "Еврика!", вогник захоплення та радості зблисне у її очах, щоб зігріти педагогічне серце вихователя.

Література

1. Ващенко Г. Загальні методи навчання : підручник для педагогів / Г. Ващенко. – 1-е вид. – К. : Спілка, 1997. – С. 331–362.
2. Герман О. І. Технологія педагогічного проектування у методичній роботі / О. І. Герман // Управління школою. – 2007. – № 1. – С. 18.
3. Калуська Л. Інновації в дошкіллі / Л. Калуська, М. Отрощенко. – Тернопіль : Мандрівець, 2010. – 376 с.
4. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: надії та перспективи розвитку / Т. О. Піроженко. – Запоріжжя : ЛІПС ЛТД, 2003. – 176 с.
5. Пехота О. М. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота. – К., 2001. – 255 с.
6. Полат Е. С. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти : навч. посіб. / [Е. С. Полат](#), М. Ю. Бухаріна, М. В. Моїсеєва, А. Е. Петров ; під ред. [Е. С. Полат](#). – М. : Видавничий центр "Академія", 1999. – 2005.
7. Романовська М. Б. Метод проектів у навчальному процесі : метод. посіб. / М. Б. Романовська. – Х. : Вид-во "Ранок", 2007. – 160 с.